

Nr 22.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor; given Stockholms slott den 28 januari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att det kristillägg till sjukpenning från erkänd sjukkasse, som f. n. utgår av statsmedel enligt kungörelsen den 18 september 1942 (nr 761) om kristillägg å sjukpenning från erkänd sjukkasse, skall — utan ändring i fråga om beloppets storlek — ersättas av ett likaledes av statsmedel bekostat barntillägg. I samband med att nämnda kungörelse upphäves, förordas vissa jämkningar i sjukkasseförordningen.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280)
om erkända sjukkassor.

Härigenom förordnas, dels att 20 och 27 §§ förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt framgår av det följande, dels ock att i samma förordning skall införas en ny paragraf, betecknad 39 a §, av nedan angivna innehåll.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

20 §.

20 §.

Sjukhjälp omfattar ————— dag (sjukpenning).

Den, som ————— allenast sjukpenning.

Har den, som är medlem av erkänd sjukkassa för erhållande av sjukpenning, hemmavarande eller eljest av honom helt eller delvis underhållet barn under femton år, skall till honom utgivas tillägg till sjukpenningen (barn tillägg) enligt vad nedan sägs. Barn tillägg må dock utgå endast såframt utgivandet av sjukpenningen, enbart eller tillsammans med ersättning för vård som avses i 22 § andra stycket, medför rätt till statsbidrag enligt vad därom är särskilt stadgat.

27 §.

27 §.

I varje ————— ekonomiska ställning.

Sjukpenning vid ————— (nedsatt sjukpenning).

Erkänd sjukkassa ————— medgivande därtill.

Barn tillägg utgår med 50 öre för dag, då antalet barn som avses i 20 § tredje stycket är högst två, och eljest

¹ Senaste lydelse av 20 §, se 1944:764.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

med en krona för dag. För dag då sjukpenning, som berättigar till barntillägg, samtidigt utgår från flera erkända sjukkassor utgör dock barntillägget å varje sjukpenning allenast hälften av nyssnämnda belopp.

Barntillägg utbetalas, såvitt det kan ske, samtidigt med den sjukpenning, å vilken det utgår.

39 a §.

Utan särskilt bemyndigande äger centralsjukkassa granska ansluten lokalsjukkassas räkenskaper och övriga handlingar samt inventera dess medel och värdehandlingar.

Representant för centralsjukkassa äger närvara vid förenings- och styrelsesammanträden i ansluten lokalsjukkassa.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1949, då kungörelsen den 18 september 1942 (nr 761) om kristillägg å sjukpenning från erkänd sjukkassa skall upphöra att gälla. Vad i nämnda kungörelse stadgas skall dock fortfarande äga tillämpning, då sjukpenningen hänför sig till tid före den 1 juli 1949.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 janu-
ari 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUEN-
SEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSS-
BERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga angående *ändring i
sjukkasseförordningen* samt anför.

Såsom anmärkts i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punk-
ten 90) har pensionsstyrelsen i skrivelse den 16 november 1948 föreslagit,
att det kristillägg å sjukpenning från erkänd sjukkasse, som f. n. utgår av
statsmedel, skall ersättas av ett likaledes av statsmedel bekostat barntillägg
till sjukpenningen. Jag anhåller nu att få upptaga detta spörsmål till när-
mare behandling.

Gällande bestämmelser.

Enligt 20 § *förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkas-
sor* består den sjukhjälp, som de erkända sjukkassorna lämna sina med-
lemmar, av dels ersättning för utgifter till sjukvård (sjukvårdsersättning)
och dels ett understöd i penningar för varje dag (sjukpenning).

Till den sjukförsäkring, som meddelas av de erkända sjukkassorna, läm-
nar staten bidrag i olika former. Bestämmelserna härom återfinnas i *kungö-
relsen den 26 juni 1931 angående statsbidrag till sjukkasor* (nr 282; ändr.
333/1935, 341/1937, 598/1941, 660/1944, 766/1944 och 392/1945). Enligt denna
kungörelse utgår statsbidrag både i förhållande till antalet medlemmar i
kassan (medlemsbidrag) och i förhållande till den sjukhjälp, som kassan
lämnat (sjukdagsbidrag och sjukvårdsbidrag).

Efter beslut av 1942 års riksdag utgår av statsmedel ett särskilt kristill-
lägg till sjukpenningen. Enligt *kungörelsen den 18 september 1942 om kris-
tillägg å sjukpenning från erkänd sjukkasse* (nr 761; ändr. 767/1944) äger
sålunda medlem av erkänd sjukkasse, som är försörjningsskyldig mot
hemmavarande barn under 15 år, att för tid, då till honom utgår sjukpen-
ning om minst en krona för dag, av statsmedel uppbära kristillägg å sjuk-
penningen. Kristillägg utgår dock icke till medlem, för vilken jämlikt den
förutnämnda kungörelsen den 26 juni 1931 (nr 282) statsbidrag ej må be-

räknas, samt ej heller under tid, då enligt samma kungörelse sjukdagsbidrag ej utgår (1 §). Kristilläggets belopp utgör, om barnens antal är högst två, 50 öre samt eljest en krona för dag. Då sjukpenning, som berättigar till kristillägg, samtidigt utgår från flera erkända sjukkassor, utgör dock kristillägget å varje sjukpenning allenast hälften av nyssnämnda belopp (2 §).

Kristillägg utbetalas till den försäkrade endast efter det att ansökan där- om göres hos sjukkassan. Därvid skall uppgift lämnas om antalet hemma- varande barn under 15 år samt om dessas fullständiga namn och födelse- tid. Såvitt det kan ske, skall tillägget utbetalas samtidigt med den sjukpen- ning, å vilken det utgår (3 §).

För utbetalade kristillägg erhålla sjukkassorna från pensionsstyrelsen ersättning av statsmedel. Ersättningen utbetalas till vederbörande central- sjukkassa. Lokalsjuk-kassa, som utbetalat kristillägg, har därför att till centralsjuk-kassan ingiva de verifikationer och andra handlingar, som röra lokalsjuk-kassans utbetalningar (4 §). Centralsjuk-kassa skall årligen inom viss tid till pensionsstyrelsen lämna de uppgifter, som erfordras för att styrka centralsjuk-kassans rätt att utfå ersättning för kristillägg. Ersätt- ningen till centralsjuk-kassan utbetalas i efterskott för kalenderår. Pensions- styrelsen må dock i avbidan på slutlig reglering provisoriskt utbetala ersätt- ning för kristillägg, skall därav till lokalsjuk-kassa utbetala vad som belö- per å denna (5 §).

Centralsjuk-kassa skall utöva kontroll över den utbetalning av kristillägg, som sker av de inom dess område verksamma lokalsjuk-kassorna. För sådant ändamål äger centralsjuk-kassan inventera lokalsjuk-kassornas medel och granska deras räkenskaper (6 §).

Slutligen stadgas att det ankommer på pensionsstyrelsen att meddela när- mare föreskrifter rörande ordningen för ansökan om kristillägg och för ut- betalning av dylika tillägg ävensom rörande ersättning för utgivna kris- tillägg (7 §).

Pensionsstyrelsens förslag.

I sin förutnämnda skrivelse framhåller pensionsstyrelsen att kristilläg- get har karaktär av barntillägg samt fortsätter:

Tillkomsten av tillägget var närmast betingad av den prisstegring, som inträtt under de närmaste åren före 1942. Under efterföljande tid har pris- stegringen ytterligare fortsatt. En sänkning under 1942 års nivå torde knap- past vara att förvänta under den närmaste tiden. Vid sådant förhållande och då den obligatoriska sjukförsäkringen kommer att innefatta ett motsva- rande barntillägg, anser pensionsstyrelsen det uppenbart, att kristillägget fortfarande bör utgå, så länge förordningen om sjuk-kassor är gällande. Där- emot vill pensionsstyrelsen ifrågasätta, om icke formerna för tilläggets ut- gående nu böra ändras på sådant sätt, att tillägget får karaktär av ett barn- tillägg till de erkända kassornas stadgeenliga sjukpenning. Genom ett så- dant inarbetande av kristillägget i sjukhjälpens skulle man vinna i första

hand den fördelen, att det administrativa arbetet kunde i icke ringa mån förenklas särskilt i sjukkassorna. I likhet med kristilläggen skulle givetvis de nya barntilläggen i sjukförsäkringen helt bekostas av statsmedel.

I anslutning till det anförda förordrar pensionsstyrelsen, att kristilläggs-kungörelsen upphäves och att i stället i sjukkasseförordningen och den allmänna statsbidragskungörelsen intagas föreskrifter, i huvudsak motsvarande dem som ingå i kristilläggskungörelsen. Sålunda föreslår styrelsen, att barntillägg upptagas bland de i 20 § sjukkasseförordningen angivna sjukhjälpförmånerna samt att i paragrafen införes ett nytt stycke av innehåll, att barntillägg utgår till sjukpenning, som tillkommer medlem med hemmavarande eller eljest av medlemmen helt eller delvis underhållet barn under 15 år, för vilket rätt till allmänt barnbidrag föreligger, dock endast om utgivandet av sjukpenningen, enbart eller tillsammans med ersättning för sjukvård, medför rätt till statsbidrag, som avses i 2 §. Pensionsstyrelsen framhåller, att angivandet av de barn, till vilka hänsyn skall tagas vid bedömandet av rätten till barntillägg, skett med 8 § 1 mom. fjärde stycket förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt som förebild. Den ändring, som den föreslagna bestämmelsen innebär i förhållande till vad nu gäller enligt 1 § kristilläggskungörelsen, anses av pensionsstyrelsen lämplig ur praktisk synpunkt och torde enligt styrelsens mening i sak ha mycket liten betydelse.

Pensionsstyrelsen föreslår vidare, att föreskrifter om barntilläggets storlek och utbetalningen av detsamma införas i 27 § sjukkasseförordningen. De härutinnan föreslagna föreskrifterna motsvara helt vad som gäller enligt 2 § och 3 § tredje stycket kristilläggskungörelsen.

Med hänsyn bl. a. till att barntilläggen avses skola helt bekostas av statsmedel bör enligt pensionsstyrelsens mening, sedan kristilläggskungörelsen upphävts, i sjukkasseförordningen finnas ett stadgande motsvarande 6 § i kristilläggskungörelsen. Styrelsen föreslår, att detta stadgande intages i 7 § sjukkasseförordningen samt att det gives samma lydelse som 88 § andra stycket första punkten och tredje stycket lagen om allmän sjukförsäkring.

De ändrade bestämmelserna böra enligt pensionsstyrelsens mening träda i kraft den 1 juli 1949. Styrelsen föreslår emellertid, att i samband med upphävandet av kristilläggskungörelsen föreskrives, att kristilläggsfall, som icke hunnit slutregleras före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna, skola slutregleras jämlikt föreskrifterna i kristilläggskungörelsen.

Pensionsstyrelsen anför vidare:

Förmånen av kristillägg å sjukpenning har ej föranlett ändring i de erkända sjukkassornas stadgar, vilket närmast synes ha berott på att kristillägget utgår helt av statsmedel och sålunda ej torde ha betraktats som ett understöd, vilket uttryckligen bör angivas i stadgarna enligt 8 § 5) i lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar. Om tillägget, jämväl när det inarbetas i sjukkasseförordningen, gives karaktären av ett av statsmedel

utgående tillägg synes ändring i kassornas stadgar kunna undvikas. I detta sammanhang må ock erinras om att samtliga erkända kassors stadgar innehålla en föreskrift att i övrigt skola bestämmelserna i förordningen om erkända sjukkassor i tillämpliga delar gälla för kassan.

Pensionsstyrelsen anmärker slutligen, att därest barntillägg införes i enlighet med styrelsens förslag viss ändring torde böra företagas i 120 § första stycket c) lagen om allmän sjukförsäkring. Med hänsyn till att ytterligare ändringar i nämnda lag kunna befinnas påkallade anser styrelsen dock ifrågavarande ändring kunna anstå till ett senare tillfälle.

Yttranden över förslaget.

Över pensionsstyrelsens förslag ha efter remiss statskontoret, socialstyrelsen och Svenska sjukkasseförbundet yttrat sig. Förslaget tillstyrkes eller lämnas utan erinran i samtliga remissyttranden. *Statskontoret* framhåller emellertid, att då de föreslagna ändringarna komma att få betydelse under en begränsad tid, förslaget bör genomföras endast under förutsättning att kassornas administration härigenom avsevärt förenklas.

Svenska sjukkasseförbundet uttalar, att den för närvarande gällande ordningen för utbetalning av kristillägg och sättet för utanordning av ersättning från statsverket till sådan kassa medföra alltför betydande kostnader med hänsyn till att fråga är om förmåner av jämförelsevis ringa storleksordning. Förbundet hälsar därför med tillfredsställelse pensionsstyrelsens förslag om ändring av formerna för tilläggets utgående på sådant sätt, att tillägget kommer att utgöra en förmån, konstruerad såsom ett utan särskild ansökan utgående barntillägg till medlemmarnas sjukpenning.

Departementschefen.

Det kristillägg av statsmedel, som nu utbetalas till de erkända sjukkassornas sjukpenningförsäkrade medlemmar, infördes år 1942 sedan det visat sig att till följd av den då inträdda prisstegringen de förmåner, som medlemmarna tillförsäkrat sig, blivit otillräckliga. Av olika skäl fann man sig icke kunna räkna med att nämnda olägenhet — underförsäkringen — skulle avhjälpas genom åtgöranden från de enskilda sjukkassem medlemmarnas eller från sjukkassornas sida; staten ansågs därför böra träda hjälpende emellan. Därvid framstod det såsom mest angeläget att skydda de sjukkassem medlemmar, som ha försörjningsskyldighet mot barn. Med hänsyn härtill och enär man icke ville föregripa den då pågående utredningen om sjukförsäkringens reformering löstes frågan så, att statens hjälp erhöll form av ett kristillägg till sjukpenningen för de sjukkassem medlemmar, som ha ett eller flera hemmavarande barn under 15 år. Kristillägget fick alltså närmast karaktär av ett barntillägg. Tilläggets belopp, som sedermera ej ändrats, bestämdes till 50 öre, om barnens antal är högst två, och eljest en krona per dag.

För att kristillägg skall utgå fordras enligt nu gällande bestämmelser, att den försäkrade gör särskild ansökan därom hos sin sjukkassa. Ansökningen prövas av kassan, som också utbetalar tillägget för att sedermera i särskild ordning erhålla ersättning därför av statsmedel.

Pensionsstyrelsen har funnit att ett tillägg av förevarande art bör utgå även i fortsättningen. För att undanröja de administrativa olägenheter, som visat sig vara förknippade med det nuvarande systemet, har emellertid pensionsstyrelsen föreslagit att kristilläggen skola utbytas mot direkta av statsmedel utgående barntillägg till sjukkassornas stadgeenliga sjukpenning. Ändringen tänkes genomförd på det sättet, att den nuvarande kristilläggs-kungörelsen upphäves och bestämmelser om barntillägg intagas i sjukkassee-förordningen och kungörelsen om statsbidrag till sjukkassor.

Liksom pensionsstyrelsen finner jag det uppenbart att ett särskilt sjukpenningtillägg av statsmedel alltjämt bör utgå till de sjukkassememmar, som ha minderåriga barn att draga försorg om. Jag behöver därvid endast peka på den rådande prisnivån och på det förhållandet, att enligt den allmänna sjukförsäkringen kommer att utgå helt av statsmedel bekostade barntillägg om 50 öre per barn och dag. De förenklingar i administrativt hänseende, som torde vinnas genom att — på sätt pensionsstyrelsen föreslagit — kristilläggen förvandlas till barntillägg, synas vidare vara så betydande, att förslaget bör genomföras. Förslaget har också tillstyrkts vid remissbehandlingen. Jag förordar därför, att de nuvarande bestämmelserna om kristillägg till sjukpenning från erkänd sjukkassa ersättas med regler om barntillägg från sådan kassa.

I anslutning till vad sålunda anförts och till vad pensionsstyrelsen föreslagit har inom socialdepartementet upprättats ett förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor. Beträffande innehållet i detta förslag torde här endast följande behöva framhållas.

Jämlikt 1 § kristilläggs-kungörelsen får vid prövning av frågan huruvida kristillägg skall utgå eller ej hänsyn tagas endast till medlems hemmavarande barn under 15 år. Pensionsstyrelsen föreslår nu att barntillägg skall utgå, därest medlemmen har hemmavarande »eller eljest av medlemmen helt eller delvis underhållet barn under femton år, för vilket rätt till allmänt barnbidrag föreligger». Förslaget innebär en utvidgning i förhållande till vad nu gäller så tillvida, att tillägg skall kunna utgå även för annat än hemmavarande barn, t. ex. för ett utomäktenskapligt barn beträffande vilket barnets fader fullgör sin underhållsskyldighet.

Den av pensionsstyrelsen föreslagna utvidgningen i detta hänseende anser jag mig böra godtaga. Barntilläggets syfte synes mig böra föranleda att sådant tillägg i vissa fall utgår även till annat än hemmavarande barn. Därest en sjukkassemedlem är underhållsskyldig t. ex. mot barn efter hem- eller äktenskapsskillnad eller mot barn utom äktenskap eller mot barn som

han utackorderat i fosterhem, bör således barntillägg utgå, naturligen dock endast under förutsättning att vederbörande fullgör sin underhållsskyldighet. De anvisningar i detta hänseende, som kunna vara erforderliga, torde få utfärdas av pensionsstyrelsen. Jag vill erinra om att vad jag nu förordat överensstämmer med den ståndpunkt, som i denna del intagits i lagen om allmän sjukförsäkring (24 §).

Såsom framgår av det anförda innebär emellertid pensionsstyrelsens förslag att hänsyn skall tagas endast till barn, för vilket föreligger rätt till allmänt barnbidrag. Genom denna bestämning utestängas bl. a. de utländska sjukkasemedlemmarna från rätten till barntillägg till dess de med sina barn blivit mantalsskrivna här. I denna del innebär förslaget en begränsning i vad nu gäller i fråga om rätten till kristillägg. Härtill kommer att bestämningen i och för sig icke är särskilt praktiskt vägledande för sjukkasorna. På grund härav finner jag mig böra föreslå den jämkningen i pensionsstyrelsens förslag i denna del att jag förordar att i sjukkasförordningen — lämpligen såsom ett tredje stycke av 20 § — upptages en bestämmelse av innehåll, att sjukpenningförsäkrad medlem, som har hemmanvarande eller eljest av honom helt eller delvis underhållet barn under 15 år, skall äga rätt till barntillägg till sjukpenningen. I enlighet med vad nu gäller i fråga om kristillägg bör denna bestämmelse kompletteras med den föreskriften, att barntillägg utgår endast om utgivandet av sjukpenningen, enbart eller tillsammans med ersättning för sjukhusvård, medför rätt till statsbidrag. I detta sammanhang torde icke behöva utsägas att barntillägget skall utgå helt av statsmedel, då detta följer av att i statsbidragskungörelsen intages en bestämmelse om ett 100-procentigt statsbidrag för utgivna barntillägg.

I 27 § sjukkasförordningen torde, såsom pensionsstyrelsen föreslagit, böra införas regler motsvarande föreskrifterna i 2 § och 3 § tredje stycket kristilläggskungörelsen.

I 6 § kristilläggskungörelsen föreskrives, såsom tidigare nämnts, att centralsjukkassa skall utöva kontroll över de inom dess område verksamma lokalsjukkassornas utbetalning av kristillägg samt att centralsjukkassa för sådant ändamål äger inventera lokalsjukkassornas medel och granska deras räkenskaper. Den omständigheten att kristilläggen utbytas mot barntillägg bör icke medföra någon förändring härvidlag. En bestämmelse härom bör därför upptagas i sjukkasförordningen. Pensionsstyrelsen har i detta hänseende föreslagit att bestämmelsen avfattas efter mönster av 88 § sjukförsäkringslagen och att bestämmelsen upptages under 7 § sjukkasförordningen. Jag godtager med viss jämkning pensionsstyrelsens förslag i fråga om bestämmelsens avfattning men anser att bestämmelsen bör ha sin plats i det avsnitt av förordningen, som avser tillsynen å de erkända sjukkasorna, och förordar därför att bestämmelsen införes i förordningen under en särskild paragraf, betecknad 39 a §.

Såsom pensionsstyrelsen anfört torde kristilläggets förvandling till barn-tillägg ej behöva föranleda ändring i sjukkassornas stadgar.

De föreslagna författningsändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1949. Äldre bestämmelser böra emellertid tillämpas på kristilläggsfall, som då ännu ej hunnit slutregleras.

Prövningen av den jämkning i lagen om allmän sjukförsäkring, som kan bli erforderlig genom nu förordade ändringar i sjukkasseförordningen, anser jag, i likhet med pensionsstyrelsen, kunna anstå.

Till frågan om anslag för statsverkets kostnader för barntilläggen anhåller jag att få återkomma senare denna dag. I detta sammanhang vill jag endast nämna att förslagets genomförande synes böra medföra att under § 4 i statsbidragskungörelsen upptages en föreskrift av innehåll att sjuk-kassa skall för utgivna barntillägg erhålla statsbidrag med hela det av kas-san utgivna beloppet.

Föredragande departementschefen hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ifrågavarande inom socialdepartementet upprättade förslag till *förordning angående ändring i förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.